

Meer risico op geweld door stiefouders? “Het assepoester-effect lijkt aannemelijk, maar...”

Themabeeld. — © Shutterstock

Lopen stiefkinderen meer risico om mishandeld te worden? Die vraag dringt zich op na de tragische dood van de kleine Raul (9) in Gent, met een hoofdrol voor Nicu C., zijn stiefvader. Verschillende onderzoeken wijzen op een verband, al is de wetenschap er nog niet helemaal uit. “We mogen nu vooral niet concluderen dat stiefvaders gevaarlijk zijn voor kinderen”, zegt pedagoog Philip Noens.

Jens Vancaeneghem
Zaterdag 15 april 2023 om 21:15

[Baby Romy uit Nieuwpoort was vijf jaar geleden amper vijf weken oud toen ze dodelijk dooreen werd geschud door haar stiefpapa.](#) Bennet D. moest enkele uren voor de baby zorgen terwijl de mama boven lag te slapen toen het fout liep. De 25-jarige man is veroordeeld tot 15 jaar cel.

Kerst 2022. [In Huizingen loopt een ruzie tussen Elvis B. en zijn stiefkinderen volledig uit de hand.](#) In het tumult kreeg de stiefpapa een fatale messteek, volgens de laatste bevindingen in het onderzoek toegediend door zijn 15-jarige stiefzoon.

Wie even googelt vindt voorbeelden te over van dodelijk geweld tussen kinderen en stiefvaders. Daar is nu het tragische lot van Raul uit Gent bovenop gekomen. Stiefpapa Nicu C. zou het voortouw hebben genomen in de dood van de kleine jongen.

Toeval, of is er meer aan de hand? “Op het eerste gezicht lijkt het heel aannemelijk dat er meer geweld voorkomt tussen kinderen en plusouders, omdat ze niet biologisch verwant zijn”, zegt Philippe Noens, pedagoog bij het Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee Hogeschool). “Uit de evolutionaire biologie is gebleken dat bepaalde diersoorten hun jongen doden als die niet van hen zijn. Dat is met een bruggetje op de mens toegepast. Een beeld dat nog versterkt is door onze culturele erfenis. Denk maar aan sprookjes als Assepoester.”

Het is precies dat sprookje dat inspiratie leverde voor psychologen om hun theorieën over het verhoogde risico op mishandeling door stiefvaders te benoemen. Eén bijzonder invloedrijke

studie over dat ‘assepoester-effect’ komt uit de koker van Canadese psychologen. Zij kwamen twee decennia geleden tot de conclusie dat stiefvaders in Canada 120 keer vaker een kind jonger dan 5 jaar dood sloegen in vergelijking met biologische vaders.

Stress

“Er bestaan verschillende onderzoeken die aantonen dat het risico op mishandeling groter is in nieuw samengestelde gezinnen”, zegt Tim Stroobants, directeur van het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling (VECK). “Daar zijn allerlei verklaringen voor naar voren geschoven. Eén ervan is dat er minder buffer is bij stressvolle momenten omdat de band tussen stiefouder en -kind minder sterk is.”

En laat net nieuw samengestelde gezinnen heel vatbaar zijn voor stress. “Zeker in de beginfase waarin dat gezin zich nog moet vormen”, zegt Noens. “Als plusouder moet je de kinderen leren kennen, er komt allerlei organisatorisch werk bij kijken, enzovoort. Als je dan persoonlijke problemen hebt, pakweg op het werk of financieel, dan kan de relatie met je pluskind een factor zijn die de emmer doet overlopen.”

Nieuwe partner

Is daarmee de kous af? Verre van. Het assepoester-effect is tot op vandaag omstrede, net omdat er zoveel factoren kunnen meespelen bij de mishandeling van een kind. “Een nieuw samengesteld gezin is even gezond voor de ontwikkeling van een kind als een kerngezin”, zegt klinisch psycholoog Lieve Cottyn categoriek. “Als er geweld is naar een kind toe, dan heeft dat veel meer te maken met de aard van de man of vrouw dan met het feit dat er een nieuwe partner is. Ik zie wel dat het fout kan lopen wanneer de biologische ouder de opvoeding van zijn of haar kind delegeert naar de nieuwe partner. Dan verdwijnt het ouderlijke toezicht.”

Maar er is dus geen onomstotelijk oorzakelijk verband tussen het hebben van een stiefrelatie en een verhoogd risico op geweld. “Daar is geen wetenschappelijk uitsluitend”, zegt Noens. “Als een stiefpapa langdurig inwoont bij het nieuwe gezin, zien we geen verschil met biologische vaders. Ook de leeftijd van de daders speelt een grote rol bij kindermishandeling – veelal zijn het jongere mannen. We mogen dus vooral niet concluderen dat stiefvaders gevaarlijk zijn voor kinderen. De overgrote meerderheid van de stiefvaders doet het best goed.”